

## FÖRSÄKRINGSTEKNISKA RIKTLINJER

Dokumentägare	Aktuariefunktionen
Fastställd av	Styrelsen
Senast fastställd	Fastställd 2022-06-10 att gälla från 2022-07-01, ersätter version från 2021-02-08
Relaterade dokument (dokument som hänvisas till i denna policy samt, dokument som innehåller hänvisningar till denna policy)	Policy för konsolidering Policy för riskhantering

1	Inledning .....	3
1.1	Bakgrund .....	3
1.2	Implementering och revideringar .....	3
2	Allmänt .....	3
3	Bestämning av premie .....	3
3.1	Olika former av försäkring .....	4
3.2	Principer för försäkringstekniska antaganden .....	4
3.3	Ålderspension .....	5
3.4	Familjepension .....	5
3.5	Övriga riskförsäkringar .....	6
3.6	Moturval .....	6
4	Utbetalning från försäkring .....	6
5	Beräkning av försäkringstekniska avsättningar .....	6
5.1	Principer för försäkringstekniska antaganden .....	6
5.2	Avsättning för ålderspension .....	7
5.3	Avsättning för efterlevandepension .....	7
5.4	Avsättning för oreglerade skador .....	8
6	Återköp, belåning och överlåtelse/flyttning av försäkring .....	8
6.1	Återköp .....	8
6.2	Tekniskt återköpsvärde .....	8
6.3	Överlåtelse av försäkringsbestånd .....	8
6.4	Flytträtt .....	9
6.5	Belåning .....	9
7	Fördelning av överskottsmedel .....	9
7.1	Fördelning av återbäring .....	9
7.2	Beräkning av kollektiv konsolideringsnivå .....	10
7.3	Utnyttjande av konsolideringsfonden .....	10
7.4	Måttidpunkt vid fördelning av återbäring .....	10
7.5	Underskott .....	10
8	Återförsäkring .....	10
8.1	Avgiven återförsäkring .....	10
8.2	Mottagen återförsäkring .....	10
9	Soliditet .....	11
10	Kontroll och rapportering .....	11

## **1 Inledning**

### **1.1 Bakgrund**

Försäkringstekniska riktlinjerna utgör, tillsammans med Försäkringstekniska beräkningsunderlaget, underlag för försäkringstekniska beräkningar och är en del av FPK:s interna regler för styrning och kontroll. Riktlinjer och beräkningsunderlag gäller i kombination med vid var tidpunkt gällande försäkringsvillkor.

Försäkringstekniska riktlinjer anger metoder och principer för framtagande av försäkringstekniska antaganden som används för bestämning av premie, för beräkning av försäkringstekniska avsättningar och för andra liknande områden.

Försäkringstekniska riktlinjer har upprättats i enlighet med tillämpliga bestämmelser i försäkringsrörelselagen (2010:2043), lagen om tjänstepensionsföretag (2019:742) samt Finansinspektionens föreskrift och allmänna råd om tjänstepensionsföretag (FFFS 2019:21).

### **1.2 Implementering och revideringar**

Dokumentägaren ansvarar för att berörda informeras och utbildas om innehåll och eventuella ändringar i dessa riktlinjer och för att säkerställa att den följs.

De försäkringstekniska riktlinjerna ska fastställas av styrelsen. Riktlinjerna ska utvärderas och ses över minst en gång per år. Dokumentägaren ansvarar för att föreslå behövliga revideringar av riktlinjerna.

## **2 Allmänt**

FPK bedriver verksamhet för kollektivavtalade tjänstepensionsförsäkringar för FTP-planen. Försäkringarna kan vara förmånsbestämda eller premiebestämda. FPK äger rätt att ändra dessa Försäkringstekniska riktlinjer även för redan tecknade försäkringar såvida ändringen inte strider mot försäkringsvillkoren.

FPK äger rätt att vid behov förtydliga och tolka riktlinjerna, även för redan tecknade försäkringar. Försäkringstekniska riktlinjer beslutas av FPKs styrelse.

Till de Försäkringstekniska riktlinjerna hör det Försäkringstekniska beräkningsunderlaget. Beräkningsunderlaget innehåller beräkningstekniska antaganden, regler och formler. Beslut angående ändringar i Försäkringstekniskt beräkningsunderlag ska fattas av VD efter förslag från Aktuariefunktionen.

## **3 Bestämning av premie**

FPKs bestämning av premie ska grundas på försäkringstekniska antaganden som är aktsamma. Premien avser att täcka FPKs åtagande för försäkringen. Hänsyn får dock tas till FPKs ekonomiska situation.

För förmånsbestämda försäkringar avser detta avsnitt principer för val av antaganden vid fastställande av premie. För premiebestämda försäkringar avser detta avsnitt principer för val av antaganden vid fastställande av garanterad förmån.

### 3.1 Olika former av försäkring

#### **Sparförsäkring**

För sparförsäkring, Ålderspension och Familjepension, intjänas pensionsrätt under den tid som premier betalas. Den intjänade pensionsrätten gäller även om premiebetalning upphör i förtid. Sparförsäkring kan vara förmånsbestämd eller premiebestämd. Vid förmånsbestämd försäkring är förmånen given enligt försäkringsavtalet och premie bestäms utifrån försäkringstekniska antaganden. Vid premiebestämd försäkring är premien given enligt försäkringsavtalet och förmån bestäms utifrån försäkringstekniska antaganden.

Premie bestäms individuellt för varje försäkrad. De försäkringstekniska antaganden som ligger till grund för beräkning av förhållandet mellan avtalad premie och avtalad förmån kan ändras. Därmed kan premie för redan tecknad sparförsäkring ändras till försäkringstagares eller försäkrads nackdel.

#### **Kollektiv riskförsäkring**

För försäkringsåtagande som inte är sparförsäkring utgår ersättning vid försäkringsfall under premiebetalningstid. Ingen rätt finns till försäkringsersättning när premiebetalning upphör, såvida inte annat regleras i försäkringsvillkoren. Premie för riskförsäkring är kollektivt bestämd som en procentsats av pensionsmedförande lön. Premien gäller ett kalenderår i taget, om inte annat beslutas av FPK, och baseras på den totala förväntade skadekostnaden för de inkluderade försäkringsåtagandena.

### 3.2 Principer för försäkringstekniska antaganden

Försäkringstekniska antaganden grundas på erfarenheter och observationer av FPKs försäkringsbestånd. För att säkerställa att premierna vid nyteckning och utökning av försäkring täcker FPKs förväntade åtagande ska uppföljning av antagandena ske minst årligen.

#### **Ränta**

Antagande om ränta(avkastning) ska bestämmas på ett sådant sätt att FPKs soliditet upprätthålls.

#### **Avkastningsskatt**

Antagande om avkastningsskatt utgår från den skattelagstiftning som gäller vid tidpunkten för beslut om premiesättning. Antagandena ska vara konsistenta med antagande om ränta (avkastning).

#### **Dödlighet**

Antagande görs om försäkrads dödlighet. Olika antaganden kan tillämpas för försäkringar som berättigar till försäkringsersättning vid viss ålder jämfört med försäkringsersättning vid försäkrads dödsfall. Olika antaganden om dödlighet kan tillämpas för olika grupper av försäkrade och efterlevande. Tillämpas samma

dödlighetsantagande för man och kvinna ska könsneutralt dödlighetsantagande avspegla sammansättningen av män och kvinnor i försäkringsbeståndet.

Antagande om dödlighet grundas på observerad dödlighet i FPKs försäkringsbestånd. För att öka antagandenas precision används allmänt tillgänglig information i form av befolkningsprognoser samt branschgemensamma undersökningar som komplement till FPKs egna prognoser. I de branschgemensamma undersökningar som utförs fångas även trender över hur dödligheten förändras över tid.

### **Sjuklighet**

Antagande görs om sannolikheten att kvarstå med rätt till ersättning och grad av arbetsförmåga. Antagandena grundas på erfarenheter och prognoser avseende FPKs försäkringsbestånd. För att öka antagandenas precision används allmänt tillgänglig information i branschgemensamma undersökningar som komplement till FPKs egna prognoser.

### **Driftskostnader**

FPK belastar premie med driftskostnader genom:

- Minskning av antagen ränta.
- Förhöjning av premie. En del av förhöjningen täcker driftskostnader under tid då premie betalas och en del täcker driftskostnader under tid då pension utbetalas.
- Procentuell förhöjning av utbetalat belopp

Olika driftskostnadsantaganden kan tillämpas för olika försäkringsslag. Antagen driftskostnad avser att täcka FPKs faktiska administrations- och skaderegleringskostnader samt nödvändiga kapitalförvaltningskostnader, utjämnade över tiden, och ska grundas på erfarenheter inom FPK.

## 3.3 Ålderspension

Vid bestämning av premie respektive garanterad förmån för ålderspension används antagande om ränta, dödlighet och driftskostnader. För premiebestämd ålderspension och löpande betald förmånsbestämd ålderspension tillämpas olika antaganden om dödlighet för man och kvinna.

Ålderspension tecknas som sparförsäkring. Premien är individuell för varje försäkrad.

Om den försäkrade väljer att helt eller delvis ta ut avtalad livsvarig förmånsbestämd ålderspension under en begränsad tid tillämpas antaganden om ränta, dödlighet och driftskostnader som kan skilja sig från de antaganden som gäller vid premiebetalning.

## 3.4 Familjepension

Vid bestämning av premie för familjepension, en efterlevandepension i form av sparförsäkring, används antagande om ränta, dödlighet och driftskostnader.

Antaganden specifika för familjepension görs om förmånstagare och deras rätt till ersättning samt ersättningens storlek och utbetalningsperiod. Särskilda antaganden för familjepension grundas på erfarenheter av FPKs försäkringsbestånd.

Familjepension tecknas som sparförsäkring. Premien är individuell för varje försäkrad.

### 3.5 Övriga riskförsäkringar

Bestämning av premie för övrig riskförsäkring beskrivs i kapitel 3.1. Den kollektiva premien avser

- sjukförsäkring och premiefrielse vid sjukdom
- premiefrielse vid förtida pensionering
- särskild barnpension för inkomster under 7,5 inkomstbasbelopp

Premien grundas på erfarenheter av skadeutfall för berörda försäkringsförmåner inom FPKs försäkringsbestånd.

### 3.6 Moturval

FPK tillhandahåller kollektiva tjänstepensionsförsäkringar, i huvudsak utan individuella val, som dessutom till övervägande del är ålderspension. Därmed föreligger begränsad risk för moturval. Den största moturvalsrisken är de försäkrades möjlighet till tidsbestämt uttag av livsvarig ålderspension, vilket beaktas vid uttagstidpunkten. Utökad riskprövning kan komma att införas om försäkringar med stora positiva risksummor tillkommer i FPKs verksamhet.

## 4 Utbetalning från försäkring

FPK tillhandahåller kollektivavtalade försäkringar i enlighet med förmånsbestämd FTP2-plan. Förmånernas storlek utgår från pensionsmedförande lön och pensionsgrundande tjänstetid enligt avtalet. Utbetalningar av försäkringsförmåner sker i enlighet med avtalet och försäkringsvillkor.

## 5 Beräkning av försäkringstekniska avsättningar

Försäkringstekniska avsättningar är kapitalvärdet av FPKs garanterade försäkringsåtagande. FPKs beräkning av försäkringsteknisk avsättning ska grundas på antaganden som är aktsamma.

Beräkning av försäkringstekniska avsättningar sker på samma sätt oavsett om beräkningen avser solvensändamål eller finansiell redovisning.

Beräkning av försäkringstekniska avsättningar utförs månadsvis.

### 5.1 Principer för försäkringstekniska antaganden

Försäkringstekniska antaganden ska grundas på försäkringstekniska antaganden som är aktsamma. I tillämpliga delar används samma principer som vid bestämning av premie. Därutöver gäller följande.

### **Ränta**

FPK tillämpar ett ränteantagande i enlighet med Finansinspektionens föreskrifter om försäkringsföretags val av räntesats för försäkringstekniska avsättningar avseende tjänstepensionsförsäkring.

### **Avkastningsskatt**

Framtida avkastningsskatt är beaktad som kapitalvärdet av den avkastningsskatt som FPK förväntas betala på tillgångar motsvarande kapitalvärdet av det garanterade försäkringsåtagandet. Antagande om avkastningsskatt utgår från den skattelagstiftning som gäller vid beräkningstidpunkten.

### **Dödlighet**

Dödlighetsantaganden baseras i första hand på branschgemensamma undersökningar där trender följs över hur dödligheten förändras över tid. Anpassningar med hänsyn till observerad dödlighet i FPKs försäkringsbestånd kan göras. Antagandena är beroende av kön och födelseår.

### **Sjuklighet**

Antaganden om avveckling av pågående sjukfall baseras i första hand på branschgemensamma undersökningar. Anpassningar med hänsyn till observerad avveckling i FPKs försäkringsbestånd kan göras. Antagandena är beroende av kön.

### **Driftskostnader**

Framtida driftskostnader är beaktade som kapitalvärdet av framtida förväntade administrations- och skaderegleringskostnader samt nödvändiga kapitalförvaltningskostnader för FPKs försäkringsåtagande.

### **Optioner**

För de sparförsäkringar med rätt att flytta försäkringens värde, rätt att ändra vid vilken ålder utbetalning påbörjas respektive avslutas eller rätt att avbryta löpande premiebetalning föreligger, beaktas dessa optioner i enlighet med FPKs erfarenheter av utnyttjandegraden för respektive antagande.

## 5.2 Avsättning för ålderspension

### **Sparförsäkring**

Försäkringsteknisk avsättning för ålderspension utgör skillnaden mellan det förväntade kapitalvärdet av FPKs framtida åtagande för gällande försäkring och det förväntade kapitalvärdet av framtida löpande premier som FPK kan förvänta för motsvarande försäkring.

## 5.3 Avsättning för efterlevandepension

### **Sparförsäkring**

Försäkringsteknisk avsättning för efterlevandepension utgör skillnaden mellan det förväntade kapitalvärdet av FPKs framtida åtagande för gällande försäkring och det förväntade kapitalvärdet av framtida löpande premier som FPK kan förvänta sig för motsvarande försäkring. Avsättning före försäkrads dödsfall grundas på antaganden om förmånstagare och deras rätt till försäkringsersättning. Vid försäkrads dödsfall

görs försäkringsteknisk avsättning för det förväntade kapitalvärdet av FPKs åtaganden för det aktuella försäkringsfallet. Avsättningen vid försäkrads dödsfall grundas på antaganden om ersättningsberättigade efterlevande i det aktuella försäkringsfallet.

### ***Risikförsäkring***

Försäkringsteknisk avsättning för riskförsäkring görs vid försäkrads dödsfall om efterlevande är ersättningsberättigad. Avsättningen motsvarar det förväntade kapitalvärdet av FPKs åtaganden gentemot efterlevande.

## 5.4 Avsättning för oreglerade skador

### ***Sjukpension och premiefrielse***

Försäkringsteknisk avsättning för sjukpension och premiefrielse vid arbetsoförmåga görs när rätt till ersättning uppstår. Avsättningen motsvarar det förväntade kapitalvärdet av FPKs åtaganden för försäkringsersättningen. Med försäkringsersättning avses för sjukpension framtida utbetalning av sjukpension, och för premiefrielse vid arbetsoförmåga framtida premier.

### ***Inträffade men ej rapporterade skador***

Avsättning för inträffade men ej rapporterade försäkringsfall grundas på erfarenheter och observationer av FPKs tidigare försäkringsfall.

## 6 Återköp, belåning och överlåtelse/flyttning av försäkring

### 6.1 Återköp

Försäkringstagare har inte rätt att återköpa försäkring. FPK, den försäkrade, eller FPK och den försäkrade gemensamt, kan dock i vissa fall när försäkringsbeloppet är lågt och försäkringsfall redan inträffat, återköpa försäkring enligt vad som framgår av försäkringsvillkoren för respektive slag av försäkring.

För förmånsbestämda försäkringar är återköpsvärdet kapitalvärdet av garanterad förmån och pensionstillägg beräknat med antaganden enligt kapitel 3.

### 6.2 Tekniskt återköpsvärde

I samband med återköp och vid ändringsräkning beräknas värdet av intjänad pensionsrätt för den enskilda försäkringen med antaganden enligt kapitel 3. FPK äger rätt att ändra antaganden för beräkning av tekniskt återköpsvärde.

### 6.3 Överlåtelse av försäkringsbestånd

Försäkringstagare eller försäkrad äger inte rätt att få försäkring i FPK överlåtten till annan försäkringsgivare. Särskild överenskommelse kan träffas mellan FPK och berörd part om överlåtelse av försäkringsbestånd till annan försäkringsgivare.

Vid överlåtelse av försäkringsbestånd till annan försäkringsgivare ska försäkring värderas utifrån tekniskt återköpsvärde. FPK äger rätt att värdera försäkring på annat sätt.



Överlåtelse av försäkringsbestånd får inte vid överlåtelsen antas försämra övriga försäkringstagares och försäkrads rätt i FPK.

#### 6.4 Flytträtt

Rätt till flytt av en försäkring till annan försäkringsgivare föreligger i de fall så medges av försäkringsvillkoren. Värdet av det kapital som får flyttas till annan försäkring uppgår minst till det belopp som motsvarar kapitalvärdet av försäkringens garanterade förmån.

#### 6.5 Belåning

Försäkringstagare eller försäkrad äger inte rätt att belåna försäkring.

### 7 Fördelning av överskottsmedel

Överskott som uppstår i FPK förs till FPKs konsolideringsfond. Medel kan tas ur konsolideringsfonden, enligt vad som anges i stadgarna och försäkringsvillkor, för att fördela till olika ändamål.

#### 7.1 Fördelning av återbäring

Fördelning av överskott kan ske på följande sätt:

##### ***Värdesäkring av pensioner (pensionstillägg)***

Överskottsmedel ska i första hand användas till pension under utbetalning. Pensionstillägget bestäms som en procentsats av pensionens grundbelopp. Pensionstillägget får högst motsvara höjningen av det allmänna prisläget från året före basåret till året före utbetalningsåret. Det allmänna prisläget mäts med konsumentprisindex (KPI).

##### ***Höjning av intjänad pensionsrätt (fribrevsuppräknings)***

FPK kan i andra hand använda överskottsmedel till höjning av intjänad pensionsrätt. Den intjänade pensionsrätten höjs med en bestämd procentsats. Höjningen får högst motsvara höjningen av det allmänna prisläget, i enlighet med de principer som gäller för pensionstillägg.

##### ***Premierreduktion***

FPK kan besluta om premierreduktion. Premierreduktion gäller ett kalenderår i taget, om inte annat beslutas av FPK. Ett sådant beslut förutsätter att alla pensionsåtaganden och intjänade pensionsrätter är värdesäkrade fullt ut.

##### ***Övrig återbäring till försäkringstagare***

FPK kan besluta om fördelning av överskott till försäkringstagare i form av företagsanknutna medel, kontant utbetalning eller på annat sätt. Fördelningen ska ske på ett sådant sätt att respektive försäkringstagares bidrag till överskottet beaktas. Ett sådant beslut förutsätter att alla pensionsåtaganden och intjänade pensionsrätter är värdesäkrade fullt ut.

## 7.2 Beräkning av kollektiv konsolideringsnivå

Vid beräkning av kollektiv konsolideringsnivå tillämpas pensionstilläggsmetoden. Det innebär att konsolideringsnivån beräknas som fördelningsbara tillgångar i förhållande till kapitalvärdet av garanterade åtaganden, pensionstillägg och övrig fördelad återbäring. Värdering av garanterade åtaganden och pensionstillägg sker med antaganden enligt kapitel 5.

## 7.3 Utnyttjande av konsolideringsfonden

FPKs mål vad gäller den kollektiva konsolideringsnivån är 130 procent. Den kollektiva konsolideringsnivån tillåts variera inom intervallet 100 procent och 145 procent. Om nivån understiger den undre eller överstiger den övre gränsen i intervallet ska styrelsen vidta åtgärder så att den kollektiva konsolideringsnivån återställs inom intervallet inom 36 månader. Om den kollektiva konsolideringsnivån överstiger 145 procent ska återbäring föreslås genom nedsättning av avgiften. Se även FPKs *Policy för konsolidering*.

## 7.4 Mättidpunkt vid fördelning av återbäring

Som underlag till beslut om värdesäkring ska konsolideringsnivån mätas vid utgången av oktober månad innevarande år, justerat för den förväntade effekten av närmast följande års värdesäkring.

## 7.5 Underskott

Om den kollektiva konsolideringsnivån understiger 100 procent ska FPK:

- Göra en översyn av föreningens tillgångar på olika tillgångsslag. Om den finansiella risken bedöms vara för hög bör styrelsen besluta om en plan för att minska den finansiella risken.
- Uppta diskussioner om att ta ut värdesäkringsavgifter.
- Överväga att temporärt avstå från viss återbäring från överskottsfonden, i första hand fribrevsuppräknings.

Om den kollektiva konsolideringsnivån understiger 95 procent ska FPK:

- Utröna möjligheten till kapitaltillskott.
- Avstå från all uppräknings, såväl utgående pensioner som fribrev.
- Reallokera, sänk det beslutade pensionstillägget.

Se även FPKs *Policy för konsolidering*.

## 8 Återförsäkring

### 8.1 Avgiven återförsäkring

För närvarande har FPK inget behov av att utnyttja återförsäkring för att sänka sin risknivå.

### 8.2 Mottagen återförsäkring

FPK tecknar ej mottagen återförsäkring.

## 9 Soliditet

FPKs finansiella ställning ska vara sådan att den medger ett finansiellt risktagande som krävs för att uppnå de avkastningsmål som FPK har.

FPKs finansiella risk ska inte vara större än att FPK klarar sina egenutvecklade stresstester samt kapitalkrav från externa regelverk.

FPKs riskexponering styrs av dessa stresstester i kombination med Policy för konsolidering och Policy för riskhantering. Om solvensen är för låg, eller hotar att bli för låg, vidtar FPK någon eller några av följande åtgärder:

- Återhållsamma beslut avseende pensionstillägg
- Återhållsamma beslut avseende uppräknig av fribrev
- Anpassning av den samlade finansiella risknivån i nettoexponeringen av placeringsportfölj och garanterade åtaganden
- Ändrad premiesättning

## 10 Kontroll och rapportering

FPKs Aktuariefunktion ansvarar för kontroll och rapportering av frågor kopplade till Försäkringstekniska riktlinjer och har i uppdrag att:

- minst årligen följa upp att samtliga beräkningsantaganden, däribland premieantaganden och antaganden för beräkning av försäkringstekniska avsättningar, är aktsamma beträffande bland annat ränta, dödlighet, sjuklighet, driftskostnader och skatt
- föreslå ändringar i Försäkringstekniska beräkningsunderlag till VD.

FPKs Aktuariefunktion ansvarar för att:

- samordna och svara för kvaliteten i de försäkringstekniska beräkningarna och utredningarna
- på eget initiativ lämna rapporter till styrelsen och VD i frågor som rör aktuariella metoder, beräkningar och bedömningar
- lämna den årliga aktuarierapporten till VD och styrelsen
- säkerställa att Försäkringstekniska riktlinjer följs samt att beräkningsunderlag är kompletta och tillämpliga.